

HØRINGSUTTALELSE TIL NASJONAL RAMME FOR VINDKRAFT - ANALYSEOMRÅDE 1 NORDRE HEDMARK - VED SPEKEDALEN SETERLAG

Om Spekedalen og Spekedalen setersameie

Spekedalen er en fjelldal i Rendalen Østfjell, nordøst i Hedmark fylke. Spekedalen deles i Nordre og Søndre Spekedalen, hvoretter Nordre ligger i Tynset kommune og Søndre ligger i Rendalen kommune. Heretter omtales Søndre Spekedalen i Rendalen kommune.

Figur 1 Søndre Spekedalen under Elgpiggen

Spekedalen setersameie er et jordsameie mellom gårdene Nystu og Løvhaug i grenda Unset i Rendalen kommune. Arealet med alle tilhørende rettigheter ble kjøpt fra dansk kongen i 1803 av datidens gårdseiere. Området er på 72 000 dekar og består av 15200 dekar skog, 5700 dekar myr, 900 dekar vann og 50200 dekar fjell.

Kulturverdier

I Spekedalen og Sølendalen ligger det flere svært omfattende fangstanlegg med dyregraver, og her er det også graver og andre kulturminner som forteller om forhold mellom fangstfolk og bønder og kanskje mellom samer og norrøne. Nord for Spekesjøen er det et særegent kulturmiljø med seterdrift med fellesdrift og meierisameie. Det er også spor etter samiske boplasser og samisk bruk av området på 17-1800-tallet. Spekedalen har også en særegen historie med fast bosetting gjennom 1700-tallet.

Dette var i stor grad knyttet til kullbrenning for Røros kobberverk, i tillegg til Spekedalens rike utmarksressurser. Eierne har de siste årene restaurert en rekke eldre bygninger i området, etter antikvariske prinsipper og med støtte fra Kulturminnefondet.

Figur 2 Spekedalssetra tilhørende Nystu Gard

I forbindelse med Nasjonal kartlegging av verdifulle kulturlandskap, er Spekedalen karakterisert som et verdifullt kulturlandskap og Spekedalssetra som ei fjellseter med særegen beliggenhet under Elgpiggen. Riksantikvaren har foreslått at området ekskluderes fra nasjonal ramme for vindkraft med bakgrunn i KULA-registreringen de siste år.

Berørte utmarksressurser i området

Vilt- og fiskeressursene i området er rike og forvaltes kunnskapsbasert og aktivt i modne samarbeidskonstellasjoner, som omfatter store arealer for å dekke alle funksjonsområder til de høstbare artene. Det er utarbeidet driftsplaner for forvaltningen av fisk, elg, rein og småvilt, med dertil hørende fellesorgan. Vilt- og fiskeressursene er stabile og gir grunnlag for varig og bærekraftig verdiskapning knyttet til naturbasert reiseliv. Spesielt har reinens bruk av området blitt betydelig mer framtrepende de siste 10 årene, trolig som følge av de samme mekanismer som i de fleste ville reinstammer hvor områder benyttes med ulik intensitet i et beitemønster som strekker seg over 30-40 år.

Figur 3 Spekedalen, Raudsjøheimen, Tynset og Tolga Østfjell

Dagens verdiskapning i Spekedalen

Verdiskapningen i Spekedalen er i dag knyttet til bruk av området til hytteutleie, husdyrbeite, elgjakt, reinsjakt, småviltjakt og fiske. Grunneierne omsetter årlig jakt og fiske for NOK 150.000 eks mva og hytteutleie for ca 50.000 eks mva.

Kapitalisert verdi av grunneiernes årlige verdiskapning er kr 4 mill. Med markedspris på småviltjakt vil den kapitaliserte verdien av området passere 10 mill. kroner. I tillegg kommer ringvirkningene av vår opplevelsesturisme for lokalsamfunnet.

Prisen på utleie av småviltjakt er lav (~1 kr dekar) sammenlignet med markedspris (2-5 kr/dekar). Basert på undersøkelser utført av NINA på ringvirkningene av fiske, kan man vente at dagens ringvirkninger i lokalsamfunnet er i intervallet kr 0,5-2,0 mill årlig.

Det er utarbeidet beitebruksplan for husdyrbeite av NIBIO. Rekdal (2007) har beregnet at beitekapasiteten i Spekedalen er til 250 storfe og 932 sau. Pr i dag slippes kun ca 35 storfe på grunn av økende tilstedeværelse av store rovdyr. Verdien av husdyrbeite er i dag årlig ca kr 32.000 ($4 \text{ forenheter/storfe/dag} \times 35 \text{ storfe} \times 90 \text{ beitedager} \times 2,5 \text{ kr/f.e}$). Beitepotensialet representerer således en årlig verdi på om lag 500.000, med en kapitalisert verdi på 10 mill.

Vår modell for tradisjonell naturbruk er velbalansert og bærekraftig både i sosialt, økonomisk og økologisk henseende.

Figur 4 Fiskeopplevelser på Søndre Spekesjøen

Seterlagets uttalelse til nasjonal ramme

I Rendalen kommune er landbruk av avgjørende betydning for sysselsetting og verdiskapning. Beiteressursene i Spekedalen er betydelige. De har stor verdi for grunneierne og representerer ikke minst en stor potensiell ressurs for framtida. Det er sannsynlig at vi som en del av det grønne skiftet i større grad må nyttiggjøre oss disse ressursene enn man har gjort de siste årene. NVE påpeker at beiteressurser kan bli negativt påvirket av vindkraftverk, men konsekvensene for landbruk er mangelfullt utredet. I vårt tilfelle representerer det en betydelig feil i saksbehandlingen.

Fangstanlegget og setermiljøet som ligger her er en del av de foreslåtte KULA-områdene «Fangstlandskap» og «Fjelldalssetring». Opplevelsen av Spekedalens kulturverdier kan ikke frikobles fra opplevelsen av området omkring. Følgelig må Riksantikvarens foreslåtte KULA-områder og omkringliggende fjellområder ekskluderes.

I Spekedalen er i dag verdiskapningen betydelig og hovedsakelig knyttet til opplevelsesturisme. Området er lite kommersialisert og fremstår som et uberørt landskap hvor tiden har stått stille de siste 200 år. Alle besøkende kommer til området fordi de søker stillhet, ro og fravær av infrastruktur.

Figur 5 Spekedalen setersameie(rødt) og analyseområde 1 Nordre Hedmark (oransje)

Vår verdiskapning baserer seg i sin helhet på områdets opplevelseskvaliteter i et urørt landskap. Med en utbygging i eller innen synlighet fra Spekedalen vil områdets opplevelseskvaliteter reduseres og en årlig verdiskapning på nær en halv million kroner, kapitalisert til NOK 10 mill. vil ventes å forsvinne eller reduseres betraktelig.

Spekedalen setersameie vil på det sterkeste anbefale at analyseområde 1 Nordre Hedmark tas ut av Nasjonal ramme for vindkraft. Dersom dette ikke gjøres vil vi varsle sivilt søksmål mot staten.